

ALMANYA'NIN ARAP BAHARI POLİTİKASI

İlhan ARAS*
Altuğ GÜNAR**

Özet

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da meydana gelen Arap Baharı, birçok ülkenin bölgeyle ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Rusya, Çin gibi uluslararası güçler ve İngiltere, Fransa gibi Avrupalı güçler kendi çıkarları doğrultusunda birbirlerinden farklı politikalar izlemiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada Avrupa Birliği'nin ekonomik ve siyasi gücü olan Almanya'nın Arap Baharı politikası incelenmiştir. Bölge ülkeleri olarak, Arap Baharı'nın önemli etkilerinin olduğu Tunus, Mısır, Libya ve Suriye ele alınmıştır. Almanya'nın söz konusu ülkelere yaklaşımı 2010-2014 dönemi kapsamında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Almanya'nın bütün süreçte uluslararası toplumla çok fazla örtüşmeyen, askeri müdahalelerden yana olmayan ve bölge ülkelerine ekonomik destek sağlamayı önemseyen istikrarlı bir politika izlediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Arap Baharı, Tunus, Mısır, Libya, Suriye

ARAB SPRING POLICY OF GERMANY

Abstract

Arab Spring which has been taken place in the Middle East and North Africa has been an important milestone for many countries on the relations with the region. International powers such as Russia, China and European powers such as the United Kingdom, France have followed separate policies in the direction of their own interest. In this regard, Arab Spring policy of Germany which is an economical and political power of the European Union is examined in the paper. As region countries, Tunisia, Egypt, Libya and Syria are taken into consideration in which Arab Spring has major impacts. Germany's approach to related countries is evaluated during 2010-2014 period. As a result, it is observed that Germany has followed a stable policy which is not fully consistent with international society, is against military operations and cares about economic support for the region countries.

Key Words: Germany, Arab Spring, Tunisia, Egypt, Libya, Syria

* Arş. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü.

** İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği ABD Doktora Öğrencisi.

Giriş

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki (ODKA) ülkelerde 2010 yılından beri etkin olan Arap Baharı süreci, bir yandan bölge dengelerini önemli ölçüde değiştirmiş diğer yandan bölge ile ilişkileri olan devletleri rakip ve müttefik haline getirmiştir. Uluslararası politikada etkin olan birçok devlet, bölgedeki gelişmeler karşısında kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmiş, oluşan yeni dengelerde yeni roller üstlenmişlerdir.

Avrupa'nın ekonomik ve siyasi olarak en güçlü ülkelerinden biri olan Almanya, diğer büyük güçler gibi bölgeye yönelik politikalar geliştirmeye çalışmıştır. Bu çerçevede, Almanya izlediği politikalarda diğer Batılı küresel güçlerden farklı hareket etmesiyle dikkat çekmiştir. Almanya'nın askeri müdahaleden yana olmayan ve bölge ülkelerine maddi destek sağlayarak ülkelerdeki toplumsal, kurumsal, siyasi yapıların güçlenmesini sağlamak şeklinde özetlenebilecek bir politika anlayışıyla olaylar karşısında dikkatli, öne çıkmayan, geri planda kalan bir oyuncu rolünü üstlendiği görülmüştür.

Çalışmada, öncelikle Almanya'nın ODKA bölgesine yönelik yaklaşımı genel olarak ele alınacak daha sonra sırasıyla Tunus, Mısır, Libya ve Suriye üzerinden Arap Baharı'na yaklaşımı incelenecektir. Böylece, ekonomik bir güç olan Almanya'nın siyasi gücü için bir test alanı olarak değerlendirilebilecek Arap Baharı'ndaki yaklaşımı üzerinden geliştirdiği politika ortaya konmaya çalışılacaktır.

Almanya'nın Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya Yaklaşımı

Almanya, I. ve II. Dünya Savaşı'nın yenilen, yaklaşık yarım yüzyıl ikiye bölünen ve 1989'da Soğuk Savaş'ın bitmesiyle yeniden birleşen bir ülke olarak, 20. yüzyılda birçok yıkımı daha fazla güçlenerek atlattığı bir ülkedir. Bu süreçte, Almanya'nın nazizmin yarattığı ahlaki yıkımın da üstesinden gelmesi gerektiğinden, ülkenin dış politikadaki temel hedefi uluslararası toplumun saygısını yeniden kazanmak olmuştur.¹ Almanya'nın geçmişindeki Yahudi soykırımı nedeniyle II. Dünya Savaşı sonrasında İsrail ile kurduğu ilişki² Arap halkları için kötü bir imaj olmasına rağmen, Almanya'nın bölge ülkelerinin tarihinde Fransa ve İngiltere gibi emperyal bir geçmişten gelmemesi diğer Batılı ülkelere kıyasla daha olumlu bir imaj olarak değerlendirilmiştir.³

¹ Joschka Fischer, "German Foreign Policy Comes of Age", <http://www.project-syndicate.org/commentary/merkel-resolve-against-russia-by-joschka-fischer-2014-12> Erişim Tarihi: 07 Ocak 2015.

² Justyna Szalanska, "Almanya-İsrail İlişkilerinde Merkel Baharı", Çev: Cansu Arısoy, <http://www.bilgesam.org/incele/212/-almanya-israil-iliskilerinde-merkel-bahari/#.VK-0zcmBI6I> Erişim Tarihi: 09 Ocak 2015.

³ Volker Perthes, "Relations to the Arab World", *Germany and The Middle East Interest and*

Bu bağlamda, bir yandan Arap ülkeleriyle enerji ve ticaret temelli ekonomik ilişkilerin yürütülmesi diğer yandan İsrail’le özel bir ilişki kurması Almanya’nın bölgeye bakışında bir denge noktası olarak görülmüştür.⁴

Almanya’nın Orta Doğu’ya yönelik politikası genel anlamda güvenlik, siyasi ve ekonomik çıkarlar etrafında şekillenmiştir. Güvenlik çıkarları; bölgesel çatışmalardan kaynaklanan olası riskler, terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, Avrupa’nın coğrafi yakınlığından kaynaklanan yasadışı göç olaylarıyla⁵ ilgilidir. Siyasi çıkarlar ise, genelde Arap-İsrail ve diğer bölgelerdeki çatışmalarda barışın ve istikrarın sağlanmasıdır. Son olarak daha önemli bir konu olan ekonomik çıkarlar da, enerji kaynaklarına güvenli erişim ve Almanya’nın bölge pazarlarına ihracatının artmasını içermektedir.⁶

Almanya’nın ODKA ülkelerine yönelik olarak temel bir dış politika oluşturabileceği genel olarak düşünülmemektedir. Öyle ki, Almanya’nın İsrail politikası veya İran politikası mümkün görünürken, Almanya’nın Orta Doğu politikasının mümkün olamayacağı belirtilmiştir.⁷ Almanya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Ortak Pazar ile ilişkilerini yürüterek, düşük bir siyasi profil benimsemiş ve ekonomik gelişime odaklanmıştır. Bu nedenle, özel bir Arap politikası veya özel bir Akdeniz politikası olmadığı gibi, muhtemelen gelecekte de olmayacaktır.⁸ Behr’e göre, Almanya geleneksel olarak Akdeniz bölgesinde isteksiz ve ilgisiz bir oyuncu olmuştur. Avrupa-Atlantik alanına odaklanan dış politikasında, Akdeniz ve Orta Doğu’da ikincil bir rol oynamıştır.⁹ Ayrıca Almanya’nın Orta Doğu’ya yönelik politikasının büyük bir Avrupa devleti, küresel bir ekonomik güç ve bazı bölge ülkelerinin başlıca mali ve ekonomik katkı sağlayıcı ülkesi olma kapasitesiyle orantılı olmadığı da ifade

Options, Ed. Volker Perthes, Heinrich Böll Foundation in Co-Operation with Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2002, s. 129-130.

⁴ Markus Kaim, Oliver Lembcke, “The German Role in the Middle East: High Time for a Check Up”, *German Foreign Policy in Dialogue*, Vol: 3, No: 7, 2002, s. 17.

⁵ Perthes, Almanya’nın jeo-politik olarak zaten bir Akdeniz ülkesi olduğunu belirtmektedir. Göç konusuna bakıldığında, göçün hem ulusal hem de Avrupa konusu olduğu görülmektedir. ODKA’dan gelen göçmenlerin bir sınırdan İspanya, İtalya ve Fransa- geçtiklerinde Almanya’ya ulaşabilmeleri mümkündür. Bkz.: Volker Perthes, “Germany and the Middle East Conflict: What Interests, If Any?”, *German Foreign Policy in Dialogue*, Vol: 3, No: 7, 2002, s. 11.

⁶ Mohammad Abo Kazleh, “Determinants of German Foreign Policy toward the Arab-Israeli Conflict”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt: 4, No: 13, 2008, s. 120-121.

⁷ Perthes, 2002, s. 8.

⁸ Samir Amin, Ali El Kenz, *Avrupa ve Arap Dünyası*, Çev: Kemal Ülker, Versus, İstanbul 2006, s. 78.

⁹ Timo Behr, “Germany: From Self-Restraint to Leadership?”, *Northern Europe and the Making of the EU’s Mediterranean and Middle East Policies*, Ed. Timo Behr, Teija Tiilikainen, Ashgate Publishing, Surrey 2015, s. 45.

edilmiştir.¹⁰ Bu bağlamda Almanya, 2010 yılına kadar ODKA'ya karşı ortak bir politika deklarasyonu yapmamış, bölge ülkelerine yönelik politikaları genellikle ülke bazında şekillendirmiştir. Ancak Almanya'nın jeopolitik durumu göz önüne alındığında bu durum normal olduğu kabul edilebilir bir durum olmuştur.¹¹ Fransa'nın aksine geçmişten günümüze ODKA bölgesine yönelik bir politika geliştirmeyen Almanya, bu eksikliğini Avrupa Birliği (AB) üzerinden gidermeye çalışmıştır. Bölgeye yönelik politikası ekonomi odaklı şekillenmiş, insan hakları ve demokrasi vurgusu zayıf kalmıştır.¹² Almanya'nın ODKA temelinde güçlü bir politika geliştirememesinin nedenleri olarak; ABD'nin bölgedeki etkinliği, dış politikasının AB çerçevesinde bütünleşmesinin artması ve İsrail'le kurulan özel ilişkilerini belirtmek mümkündür.¹³ AB çatısı altında ODKA'ya yönelik olarak nitelikli bir dış politika vizyonu geliştirebilen Almanya, bölge ülkelerine yönelik ekonomi üzerine inşa edilmiş bir dış politika tercihi ile hareket etmiş, insan hakları ve demokrasinin bölgede tesis edilmesine yönelik girişimleri, ekonomik tercihi dış politika vizyonunda ikinci planda kalmıştır.¹⁴

Dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin 2007'de açıkladığı Akdeniz için Birlik (*Union for the MEDİTERRANEAN*) projesi ise, başta Almanya olmak üzere kuzey ve doğu Avrupa ülkeleri tarafından memnuniyetle karşılanmamıştır. Almanya, projeye AB'nin bölgeye yönelik politikalarına alternatif olabilmesi bakımından ve sadece Fransa'nın bölgesel çıkarları için oluşturulduğu algısından dolayı karşı çıkmıştır.¹⁵ Bu noktada, AB'nin iki önemli gücünün farklılaşan politikaları ortaya çıkmıştır. Fransa nispeten daha yakın bir coğrafya olması ve ekonomik çıkarları temelinde ODKA bölgesine Almanya'ya kıyasla daha fazla önem veren taraf olmuştur.

Almanya, Arap Baharı'nın başlamasından itibaren Kuzey Afrika'da bulunan ülkelerde meydana gelen gelişmeleri demokratik yönde olması kaydıyla desteklemiş, dönemin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Andreas Peschke de, Arap Baharı sürecinde insan haklarına vurgu yaparak, değişen hükümetlerin bu ülkelerde bulunan farklı toplumsal gruplara her açıdan saygılı olmasını

¹⁰ Kazleh, s. 120.

¹¹ Herman Gröhe, vd., "Evenhanded, not Neutral: Points of Reference For A German Middle East Policy", *Germany and The Middle East Interest and Options*, Ed. Volker Perthes, Heinrich Böll Foundation in Co-Operaiton with Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2002, s. 11.

¹² Müjge Küçükkeleş, *AB'nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı*, SETA Analiz, Sayı: 63, Ocak 2013, s. 20.

¹³ Kazleh, s. 122.

¹⁴ Gröhe, vd., s. 11-15.

¹⁵ Erhan Ayaz, "Arap Baharı Sonrası Dönemde Avrupa Birliği'nin Orta Doğu ve Akdeniz Politikalarının Geleceği ve Türkiye'nin Rolü", *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: VI, Sayı: 1, Nisan 2013, s. 71.

beklediklerini açıklamıştır. Ancak Almanya'nın AB altında bugüne değin sürdürmüş olduğu Orta Doğu politikası Arap Baharı ile tekrar eleştirilere maruz kalmış, Tunus ve Mısır ile güvenlik, mülteci politikası ve ekonomi gibi alanlarda işbirliği yapan Almanya, bu ülkelerde meydana gelen gelişmeler karşısında dış politikasını gözden geçirmek zorunda kalmıştır.¹⁶

2011 yılında Fransa'nın Deauvelli kasabasında gerçekleştirilen G8 Zirvesi'nde Almanya'nın ODKA'ya ilişkin yeni politikasının ipuçları, Almanya Şansölyesi Angela Merkel tarafından açıklanmış, Arap dünyasında meydana gelen gelişmeler doğrultusunda kurulan yeni demokrasilerin istikrarlı bir yapıya kavuşturulması ve mevcut ekonomik istikrarsızlıkların bir an önce çözüme kavuşturularak yeni yönetimlerin ve yapılan reformların tehlikeye girmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Almanya'nın yeni dönem dış politika tercihine ışık tutan Merkel, Arap Baharı sürecini yaşayan ülkelere yardım etmenin tek başına çözüm sağlamayacağını, geçmişte bu hataya düşüldüğünü ve diğer temel noktaların da bu nedenle gözden kaçırılmış olduğunu belirtmiştir. İnsan hakları olmadan Arap dünyasında ekonomik ve sosyal bir kalkınmanın mümkün olamayacağı, Arap ülkelerinin giderek sorumluluk alma yönünde adım atmaları gerektiği ve Almanya'nın Arap ülkeleri arasında ekonomik işbirliği ve istihdam politikasına yönelik olarak yardımlaşmayı sağlamada başrolü oynaması gerektiğini belirten Merkel, Almanya'nın ODKA bölgesine yönelik olarak dış politika perspektifinin ana hatlarını açık bir şekilde belirtmiştir.¹⁷

Arap Baharı olarak adlandırılan süreç içerisinde Almanya'nın bu bölgedeki ülkeler ile ticari ilişkilerinin somut bir ivme kazandığı da görülmüştür. Örneğin 2012 yılının ilk üç çeyreğinde, Almanya'nın ODKA ülkelerine ihracatı %19 oranında yükselmiş, bu bölgeden Almanya'ya gerçekleşen ithalat ise %22 oranında artmıştır. Ticaretin büyük bir bölümü petrol bakımından zengin olan Libya ile gerçekleştirilmiş ve Almanya'nın Orta Doğu ve Körfez bölgesinde bulunan ülkeler ile ticaretinin yaklaşık olarak %70'i petrol zengini ülkelere dayanmıştır.¹⁸

Almanya, AB'nin Akdeniz'e yönelik politikalarına kendi yaklaşımıyla yönelmiş ve reform gerekliliğini vurgulamıştır. Almanya'da dönemin Dışişleri Bakanı Guido Westerwelle, Fransa öncülüğünde şekillenmiş olan ve kaynakların tekrar dağıtılması, daha fazla yardım ve esneklik gibi konulara

¹⁶ Kersten Knipp, Jülide Danışman, "Dış Politikada 2012 Arap Baharı", Deutsche Welle Türkçe, <http://dw.de/p/178YH> Erişim Tarihi: 9 Ocak 2015.

¹⁷ Andreas Reuter, "G8 Zirvesi Yoğun Gündemle Başladı", Deutsche Welle Türkçe, <http://dw.de/p/11Oe2> Erişim Tarihi: 11 Ocak 2015.

¹⁸ Heiner Kiesel, "German-Arab business relations impacted by 'Arab Spring'", <http://dw.de/p/17PEu> Erişim Tarihi: 13 Ocak 2015.

odaklanan Akdeniz Politikası yerine kendi fikirleri dahilinde bir öneri hazırlamıştır. Westerwelle tarafından hazırlanan öneri, kuzey ve güney Avrupa ülkeleri tarafından desteklenmiş, kaynakların coğrafi olarak dağıtılmasına karşı çıkararak mevcut olan fonların demokrasi ve insan haklarına odaklanması gerekliliğini vurgulamış, bu bağlamda da oldukça sıkı bir koşulluluk ilkesinin oluşturulmasına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.¹⁹

11 Şubat 2011 tarihinde Mısır devlet Başkanı Hüsnü Mübarek başkanlıktan düştükten sonra, Almanya tüm Arap dünyasını yavaş yavaş etkisi altına almaya başlayan demokratik protestolara yönelik olarak açık bir tavır benimsemiştir. Westerwelle, bu durumdan yararlanmasını iyi bilmiş ve Almanya'yı Güney Akdeniz'in dönüştürücü gücü haline getirmeyi amaçlamıştır. Almanya hiç vakit kaybetmeden bu ülkelerdeki geçiş dönemini desteklemek için Mısır ve Tunus'u ilk ziyaret eden ülkelerden olmuş ve bu ülkelere çeşitli fonlar tahsis etmiştir. Örnek olarak, 2012 ve 2013 yılları için Mısır ve Tunus'a 100 milyon Euro tahsis edilmiş, Kuzey Afrika için ise 2011 yılının Şubat ayında demokrasi, eğitim gibi ihtiyaçların karşılanması için destek verilmiştir.²⁰

Almanya aynı zaman G8 içerisinde de, Arap dünyasının dönüşümüne destek vermiştir. Bu bağlamda Mayıs 2011 tarihinde Fransa'da gerçekleşen G8 Zirvesi'nde "Deauville Ortaklığı" süreci başlatılmış Tunus ve Mısır'a önemli derecede uluslararası maddi destek kolaylıkları sağlanmıştır. Ancak yaşanan gelişmeler, Almanya'nın Tunus ve Mısır'a yönelik uygulamış olduğu politikaların aslında ne kadar kırılğan olduğunu ve AB içerisinde Güney Akdeniz'de liderlik üstlenemeyeceğini ortaya çıkarmıştır.²¹ Almanya bu süreçte, Libya ve Suriye'ye yönelik askeri müdahaleleri desteklememiş, askeri gücün kullanılmasından ziyade ekonomi temelinde bir bakış açısıyla hareket etmiştir.

Almanya'nın Arap Baharı boyunca yürüttüğü ekonomi odaklı ve askeri müdahaleye karşı siyaseti diğer Batılı ülkelere kıyasla daha tutarlı bir görüntü çizmiştir. Buna karşın diğer AB ülkeleri gibi, ekonomi temelli politikanın bir sonucu olarak, bir yandan Libya'daki askeri müdahaleye karşı olmuş diğer yandan Bahreyn'deki barışçıl gösterileri Körfez İşbirliği Teşkilatı çatısı altında bastıran Suudi Arabistan'a silah satışını sürdürmüştür.²²

¹⁹ Timo Behr, *Germany and the Arab Spring*, Actuelles de l'Ifri, Paris 2012, s. 1.

²⁰ Edmund Ratka, "Germany and The Arab Spring-Foreign Policy Between New Activism and Old Habits", *German Politics and Society*, Issue: 102, Vol: 30, No: 2, Summer 2012, s. 64.

²¹ Ibid, s. 66.

²² Küçükkeleş, s. 21-22.

Almanya dış politikasının en zorlu sınavlarından biri olan Arap Baharı sürecinde, dönemin Meclis Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Ruprecht Polenz, Almanya'nın beş politika amacının olduğunu ifade etmiştir. Bu amaçlar, ekonomik işbirliği, göç ve mülteci politikası, uluslararası terörizmle mücadele, İsrail'in iki devletli çözüm temelinde komşularıyla barış içinde yaşayan bir Yahudi devleti olarak kabul edilmesi ve son olarak insan hakları, hukukun üstünlüğü, demokratikleşme, modernleşme taahhüdü olarak belirtilmiştir.²³

Tunus

Almanya, Tunus'ta meydana gelen olaylar karşısında siyasi, ekonomik ve sosyo kültürel boyutları olan çok yönlü bir politika izlemiştir. Fransa'nın, TUNUS'un lideri Zeynel Abidin BİN ALİ'ye verdiği destek nedeniyle devrim sonrasında dezavantajlı bir duruma düşmesi, Almanya'ya ülkedeki etkisini artırma fırsatı vermiş, Tunus'a verdiği söylemsel desteği mali ve teknik boyuta da taşımıştır.²⁴

Merkel tarafından 2011'de olayların başlamasının ardından, Tunus'tan Avrupa'ya gelecek mültecilerin başvurularının kabul edilmeyeceği açıklanmıştır. Bu doğrultuda Almanya, sorunların Tunus'ta çözülmesi gerektiği ve insanların Tunus'ta yaşabilmeleri için fırsat yaratılması yaklaşımını savunmuştur.²⁵ Almanya, Tunus'taki gelişmelere karşı oldukça olumlu ve destek verir şekilde yaklaşmış, hızlı bir şekilde Tunus ile dönüşüm ortaklığı mekanizması oluşturmuştur. Almanya ve Tunus arasında oluşturulan dönüşüm ortaklığı (*transformation partnership*) ile ülkede demokratik dönüşümün hızlandırılması ekonomik ve sosyal koşulların iyileştirilmesi temel amaç olarak belirlenmiş, Almanya Dışişleri Bakanlığı'nda ortaklığa dayalı olarak Alman temsilcilerin yer aldığı bir çalışma departmanı oluşturulmuştur.²⁶

Devrim sonrasında Tunus'a ilk ziyaretini 12 Şubat 2011'de yapan Westerwelle, Tunus geçiş dönemi hükümetine yeni bir yapı içerisinde düzenlenmiş olan işbirliği ve ortaklık önermiştir. Westerwelle'nin bu önerisi "Dönüşümler-Dialog" (*Transformations-Dialog*) olarak adlandırılan sürecin

²³ Kersten Knipp, "Germany considers a shift in Middle East policy", 24.12.2012, <http://dw.de/p/175vn> Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

²⁴ Küçükkeleş, s. 20.

²⁵ Mucahid Yıldız, "Merkel, Tunus'tan mülteci istemiyor", <http://www.dunyabulteni.net/haber/147473/merkel-tunustan-multeci-istemiyor> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2015.

²⁶ Isabel Schäfer, "Germany and the Maghred Countries after the Arap unrest: New Times, New Dynamics", *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2013, s. 222.

başlamasıyla sonuçlanarak, Tunus'un siyasi ve ekonomik dönüşümüne odaklanmıştır.²⁷

9 Ocak 2012'de Almanya ve Tunus Dışişleri Bakanları arasında demokrasi, hukukun üstünlüğü, medya, sivil toplum, mesleki eğitim, eğitim ve kültürel işbirliğini güçlendirecek çok sayıda projeyi kapsayan ortak bir deklarasyon imzalanmıştır. 2012-2013 dönemi için, Almanya tarafından Kuzey Afrika'daki dönüşüm sürecini desteklemek için 60 milyon Euro'su siyasi ve ekonomik dönüşümde, 40 milyon Euro'su eğitim ve araştırma alanında kullanılmak üzere toplamda 100 milyon Euro tahsis edilmiştir. Söz konusu paranın büyük bir kısmı, 60 milyon Euro kadarı, Tunus'a tahsis edilmiştir.²⁸ Ocak 2012'de, Westerwelle tarafından Tunus'a yapılan ziyarette, seçimleri kazanan İslamcı En Nahda'ya verdiği desteği göstermiştir. Westerwelle, bu ziyarette "buradaki İslamcı-demokratik partiler, tıpkı Avrupa'daki Hıristiyan Demokrat partiler kadar olağan partilerdir." şeklinde partiye olan desteğini gösterirken, İslamcı hareketin güçleneceği eleştirilerine ise, "Basit bir benzetme bu. İslamcı yönelişler batılılarda çoğunlukla demokrasi ile bağdaşmazlık çağrışımı uyandırıyor. Bu basbayağı yanlıştır." şeklinde cevap vermiştir. Tunus'taki siyasi gelişmelerin ekonomi alanında da olması gerektiğini belirten Westerwelle, ülkeye verdiği desteği göstermek için yeniden imar çalışmalarında kullanılmak üzere 32 milyon Euro katkıda bulunulacağını ve Tunus'un 60 milyon Euro'luk borcunun silineceğini açıklamıştır.²⁹

Almanya'nın Tunus'a karşı temel yaklaşımı demokrasinin dışarıdan bir ülkeye entegre edilemeyeceği yönünde olmuştur. Bu temel yaklaşımdan yola çıkan Almanya, askeri operasyonlar ve yaptırımlar yerine, yeni kurulan demokratik hükümetleri destekleyici önlemler almaktan yana olmuştur. Ayrıca Tunus ile olan ilişkisinde, AB'nin Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinde uygulamış olduğu şartlılık ilkesi prensibiyle hareket etmiş, Tunus'un siyasi ve ekonomik anlamda elde ettiği başarılar daha çok yardım ve daha yakın işbirliği olarak ödüllendirilmiştir.³⁰

Almanya'nın Tunus'a yönelik uyguladığı kültürel ve sosyal boyuttaki politikası, Almanya ve Tunus arasında işbirliği projeleri kapsamında yürütülmüş, Almanya'nın kültür alanında önde gelen kuruluşlarından olan

²⁷ Behr, s. 3.

²⁸ Federal Foreign Office, "Strengthening democracy in Tunisia", http://www.auswaertigesamt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherMittlererOsten/Umbrueche_TSP/TUN-Transformations%20-node.html Erişim Tarihi: 12 Ocak 2015.

²⁹ Georg Schwarte, "Alman Bakan'dan Tunus'a destek", Çev: Çelik Akpınar, <http://dw.de/p/13gfh> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2015.

³⁰ Edmund Ratka, *The German-Tunisian Transformation Partnership-A model for Supporting democracy in the Arab World?*, German-Arab Research Group, 2013, s. 5-6.

Goethe Enstitüsü, GIZ (*Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*/Uluslararası İşbirliği Kurumu) ve Alman Akademik Değişim Servisi bu aşamada lider bir rol üstlenmiştir. Almanya'nın bu yolla gerçekleştirmiş olduğu sosyal ve kültürel dönüşüm etkisini zamanla artırmış, Friedrich Naumann Vakfı ve Heinrich Böll Vakfı Tunus'ta yeni ofislerini açmışlardır. Almanya bu yolla ülkede sosyal değişimin hareketlilik kazanmasını hedeflemiş ve kültürel değişim programlarına yoğunluk kazandırmaya devam etmiştir.³¹

Almanya, Tunus'un üçüncü büyük ticaret ortağı ve yabancı yatırımcısı olduğundan, Tunus'ta yaklaşık 250 Almanya kökenli şirket aktif bir şekilde iş yapmaktadır. İki taraf arasında devam eden ekonomik ilişkilerin yanı sıra, 2012-2014 dönemi için Dönüşüm Ortaklığı kapsamında istihdamı, mesleki eğitimi, sivil toplumu teşvik eden, hukukun üstünlüğünü ve iyi yönetimi güçlendiren 100'den fazla proje gerçekleştirilmiştir.³²

2013 yılında da Almanya'nın Tunus'a desteği devam etmiş, ülkenin demokratikleşme yönündeki çabalarına destek sürmüştür. Yıllardır Tunus'un en önemli ticari ortaklarından biri olan Almanya için Tunus'un ekonomik ve siyasi istikrar içinde olması önemli olmuştur.³³ Tunus'a verilecek bu destek, Dışişleri Bakanı Steinmeier tarafından "Almanya'nın Tunus'a desteğini yenileme ve demokratikleşme sürecine destek için hazır olduğunu doğrulamak amacıyla Tunus'a geldim." şeklinde belirtilmiştir.³⁴

Tunus'ta, temel hak ve özgürlükleri ve cinsiyet eşitliğini koruma altına alan Ocak 2014'te kabul edilen yeni anayasa, Almanya tarafından "Tunus halkı, sivil toplumu ve siyasi aktörleri tarafından büyük bir başarı" olarak görülmüş, ülkeye yönelik destek tekrar vurgulanmıştır.³⁵

19 Haziran 2014'te, Berlin'de Steinmeier ile bir araya gelen Tunus Başbakanı Mehdi Jomaa ve Dışişleri Bakanı Mongi Hamdi, Tunus-Almanya ilişkilerindeki konuları, yapılması gerekenleri ve bölgedeki gelişmeleri

³¹ Schäfer, s. 224.

³² Federal Foreign Office, "Tunisia", http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Tunesien_node.html Erişim Tarihi: 13 Ocak 2015.

³³ Sarah Mersch, "Westerwelle promotes democracy in Tunisia", 16.08.2013, <http://dw.de/p/19QkP> Erişim Tarihi: 26 Ocak 2015.

³⁴ allAfrica, "Tunisia: Germany's Renewed Commitment to Support Transition to Democracy in Tunisia (steinmeier)", <http://allafrica.com/stories/201303280876.html> Erişim Tarihi: 25 Ocak 2015.

³⁵ Federal Foreign Office, "On course for a democratic future", <http://www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2014/01/2014-01-27-tunesien.html> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2015.

görüşmüştür. 2014 yılında yıllık 50 milyon Euro'yu bulan yardımlarla Tunus'taki dönüşüm sürecine destek devam etmiştir. Steinmeier, görüşmeye ilişkin olarak “Tunus, bütün bölge çapında demokratikleşme ve ilerlemede öncüdür. (...) Komşu ülkelerde benzer olumlu gelişmeleri görmeyi umut ediyoruz.” açıklamasını yapmış; “Tunus'taki başarının sırrı” olarak, ülkedeki bütün grupların siyasi ve ekonomik hayata katılmasını göstermiştir.³⁶

Almanya Tunus'a karşı olarak geliştirmiş olduğu politika kapsamında ülke ile çok gelişmiş bir işbirliği kurmuş siyasi, ekonomik ve kültürel boyutları barındıran bu politika ile Tunus'ta demokratik dönüşüme ilişkin oldukça yapıcı bir müdahale öngörmüştür. İki ülke arasında oluşturulan dönüşüm ortaklığı mekanizması ile birlikte ekonomik yatırımların ve desteğin demokratik dönüşüm olarak sonuçlanması hedeflenmiştir.

Mısır

Aralık 2010'da, Merkel tarafından Mübarek yönetiminin göstericilere saldırısının derhal durdurması gerektiği ifade edilmiş, “Mısır'da rejimin bir an önce siyasi diyalogu başlatması gerekir” ve “Mısır'da yeni bir başlangıç olmalı, değişim olmalı” çağrısı yapılmıştır.³⁷

Ocak 2011'de, Mısır'da başlayan toplu protestolar sonrası Merkel, Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in istifa etmesi gerektiğini belirtmiş, o dönemde Westerwelle de yaklaşık bir ay sonra Mısır'ı ziyaret ederek, ülkedeki durumla ilgili bilgi aldıktan sonra Almanya'nın Mısır'ın dönüşümünde hangi alanlarda yardım edebileceğine ilişkin tespitlerde bulunmuştur.³⁸ Almanya diğer ODKA ülkelerinde olduğu gibi Mısır'da da demokratik dönüşümün sağlanmasında ekonomi ve refahı öne alan bir anlayış benimsemiştir. Almanya, sadece demokratik reformlar ile ülke içerisinde dönüşümün sağlanamayacağını, ekonomik refah ile birlikte gerçekleştirilen demokratik reformların ülkenin içinde bulunduğu durumdan bir an önce uzaklaşması için gerekli olduğunu vurgulamıştır. Almanya, Mısır'a yönelik olarak geçiş dönemi işbirliği sürecinde hukukun üstünlüğü, istihdamın artırılması, iki ülke arasında mesleki eğitim gibi konulara odaklanmış; iki ülkenin Dışişleri Bakanları 12 Ağustos 2011 yılında karşılıklı olarak Berlin Deklarasyonu'nu imzalayarak,

³⁶ Federal Foreign Office, “Tunisia – pacesetter for progress and democracy”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Aktuelle_Artikel/Tunesien/140619_Dt.-Tun.Regierungskonsultationen.html?nn=564984 Erişim Tarihi: 12 Ocak 2015.

³⁷ Hürriyet, “Merkel'den Mübarek'e ‘muhalefetle görüşme’ çağrısı”, <http://www.hurriyet.com.tr/sondakika/16930826.asp> Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

³⁸ State Information Service, “Egypt and Germany”, http://www.sis.gov.eg/En/Templates/Articles/tmpArticles.aspx?CatID=124#_U_OgEPI_uSoErişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Almanya'nın Mısır'ın demokratik dönüşümünde oynayacağı role ilişkin somut bir adım atmıştır.³⁹

Mısır ile Almanya arasında imzalanan Berlin Deklarasyonu dahilinde Almanya, Mısır halkının gelecek vaat eden bir ekonomik yapıya kavuşma isteğini, demokratik ve insan haklarına saygılı olan bir yönetimin tesis edilmesi gerektiğini belirterek, halk tarafından dile getirilen taleplerin dikkate alınmasının zorunluluğunu belirtmiştir. Almanya tarafından vurgulanan bu noktalara karşılık olarak Mısır, Almanya'nın demokratikleşme sürecine destek veren ilk ülkelerden biri olmasını takdirle karşıladığını ve iki ülke arasında 2011 yılında üzerinde uzlaşılan dönüşüm ortaklığı girişiminin oldukça olumlu gördüğünü belirtmiştir. Bu bağlamda da iki ülke arasında dört yıllık süre için 240 milyon Euro'luk borç değişiminin gelişim amacıyla kullanılabilmesi üzerinde uzlaşmaya varılmış, Almanya Mısır'ın acil bir ihtiyacı olarak hukuki destek önerisi ve ilgili alanlarda mesleki eğitim yardımında bulunmayı teklif etmiştir. Her iki ülke de karşılıklı olarak yapılacak hukuki işbirliğinin önemine dikkat çekmiş, geliştirilecek olan hukuki işbirliği ile barışçıl ilişkilerin kurulabileceğine olan inançlarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca Almanya ve Mısır, Demokrasi için İşbirliği (*Partnership for Democracy*) sürecinin çerçevesini oluşturmuş ve bu yolla da AB Komşuluk Politikası'nı tekrar Akdeniz bölgesinde canlandırma amacıyla birleşmişlerdir.⁴⁰

Şubat 2011'de, Mübarek'in istifasına Avrupa'dan ilk tepki Merkel'den gelmiştir. Merkel, Mübarek'in istifasının, Mısır halkına hizmet ve tarihi bir değişim olduğunu ve Mısır halkının mutluluğunu paylaştığını açıklamıştır.⁴¹ Bu kapsamda, İsrail'in bölgedeki güvenliğini dikkate alan ülkeler için Mübarek yönetimindeki Mısır'da halk hareketlerinin ortaya çıkması ve İslami yönü ağır basan yapıların oluşması önemli bir tehlike olduğu için Mısır'da daha temkinli bir politika izlemiştir.⁴² Ağustos 2011'de, iki taraf arasındaki önemli bir gelişme de, Mısır'ın Almanya'ya olan 240 milyon Euro'luk borcunun silinerek iki tarafın birlikte kabul ettikleri reform tedbirlerine harcanması, bunlara ilave

³⁹ Federal Foreign Office, "Egypt", http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Aegypten_node.html, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

⁴⁰ German-Egyptian consultations, August 12th 2011, Berlin Declaration, <http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/589558/publicationFile/157306/110812-BerlinerErklaerung.pdf>, Erişim Tarihi: 17 Ocak 2015.

⁴¹ David Levitz, "World leaders welcome Mubarak's resignation", <http://dw.de/p/10G11> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2015.

⁴² Küçükkeleş, s. 21.

olarak 150 milyon Euro'nun da Mısır'a ülkedeki demokratik kurumların inşa edilmesi için verilmesidir.⁴³

Mısır'daki olaylar karşısında Westerwelle, ülkenin gelecekte nasıl yönetileceğine Mısır halkının karar verebileceğini, buna yurtdışından müdahalenin sadece insan haklarıyla ilgili bir durum söz konusu olduğunda gerçekleşebileceğini ifade etmiştir. Westerwelle ayrıca, "Mısır hükümeti, Anayasa'yı reforme etmesi amacıyla bir komisyon kurdu. Ayrıca Tahrir Meydanı'ndaki şiddet olaylarının da araştırılması bekleniyor. Ancak bir şeyi de eklemekte fayda var. O da sözlerin değil daha ziyade eylemlerin önemli olduğudur. Mısır hükümeti, şiddet olaylarını araştırmak istediğini söylediğinde bunlar güzel sözler. Ancak bunu eylemler de izlemelidir. Biz muhataplarımızı sözleriyle değil, somut eylemleriyle değerlendireceğiz. Bu bizim için çok açık ve katidir." şeklinde açıklama yapmıştır. Mısır hükümetinden beklentilerle ilgili olarak, "Bizim beklentilerimiz çok açık: Öncelikle olağanüstü durumun kaldırılmasını istiyoruz. İkinci olarak göstericilere ve basına alenen ya da gizli bir şekilde gözdağı verilmesinin sonlandırılmasını, üçüncü olarak tüm siyasi tutukluların salıverilmesini, dördüncü olarak ise Anayasa reformunun ivedilikle hayata geçirilmesini talep ediyoruz" açıklamasını yapmıştır.⁴⁴

Mısır ve Almanya arasındaki Berlin Deklarasyonu sürecinden sonra alınan kararların daha somut bir şekilde ortaya konulması ve belirtilen alanlarda somut işbirliğine gidilmesi amacıyla 29 Kasım 2012 tarihinde Almanya Mısır Yürütme Komitesi Ortak Deklarasyonu kabul edilmiştir. Ortak Deklarasyon'da, Berlin Deklarasyonu hedef ve amaçları vurgulanarak, Dönüşüm İşbirliği ortaklığında somut gelişmelerin kaydedildiği ve bazı projelerin hayata geçirildiği, turizm, teknoloji transferi, ticaret ve inovasyon alanlarında karşılıklı olarak anlaşmaların yapılmaya devam ettiği belirtilmiştir. Ortak Deklarasyon'da, Almanya Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı ile Mısır Dış Ticaret ve Endüstri Bakanlığı arasında Ortak Ekonomi Komisyonu'nun kurulmasına ilişkin taslak program onaylanmış, Almanya tarafından verilmesi planlanan mali yardım 160 milyon Euro olarak duyurulmuştur. İki ülke arasında karşılıklı eğitim programları da başlatılmış, Mısır'ın El-Gouna kentinde Berlin Teknik Üniversitesi kurulmuş, Almanya-Mısır Araştırma Fonu'nun önemine vurgu yapılarak iki taraf da yapıcı bir tutum sergilemişlerdir.⁴⁵ 2012-2013 döneminde, demokrasinin teşvik edilmesi,

⁴³ Ahramonline, "Germany to forgive \$340 million in Egyptian debt", 12.08.2011, <http://english.ahram.org.eg/News/18703.aspx> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

⁴⁴ Başak Sezen, "Almanya Mısır Halkının Yanında", Deutsche Welle Türkçe, 10.02.2011, <http://dw.de/p/10EmV> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

⁴⁵ Egyptian-German Steering Committee, Joint Declaration at the occasion of the second session of the Egyptian-German Steering Committee held in Berlin on 29th November 2012,

hukukun üstünlüğü, eğitim, medya vd. alanlardaki projeler için 30 milyon Euro tahsis edilmiştir.⁴⁶

Merkel, Ocak 2013'teki Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi görüşmesinde, Mısır'daki değişim sürecine destek verildiğini, diyalogun sürdürüleceğini, bu desteğin ülkedeki demokratik gelişmeye bağlı olduğunu ve Mursi'yle yaptığı görüşmede kararlı bir demokratik izlenim edindiğini ifade etmiştir.⁴⁷ 2012'de Mursi'nin Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından Kahire'yi ziyaret eden ilk Batılı Dışişleri Bakanı olan Westerwelle, Mursi'nin devrilmesinin ardından ülkeye yaptığı ziyarette Mursi'nin serbest bırakılması çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, Mısır'daki gelişmeyi darbe olarak kabul edip etmediği sorusuna da, "Şu an devam etmekte olan bir gelişme ile ilgili henüz nihai bir değerlendirmede bulunamayız." şeklinde cevap vermiştir.⁴⁸

Almanya ve Mısır arasındaki mevcut ekonomik ilişkiler yapılan ortaklık anlaşmaları ve karşılıklı işbirliği süreçleri bağlamında devam etmiş, Almanya Mısır'ın önde gelen ticari ortağı konumunu sürdürmüştür. İki ülke arasında yapılan karşılıklı ticaretin hacmi yaklaşık olarak 4 milyar Euro olmuştur. Mısır'ın içinde bulunduğu durumun getirmiş olduğu belirsizlik iki ülke arasındaki ticari ilişkiyi etkilemesine rağmen, Alman yatırımcılar için Mısır bir çekim merkezi olarak önemini korumuştur. Ayrıca Mısır, Almanya'nın gelişim politikası kapsamında yardım etmiş olduğu önde gelen ülkelerden biri olmuştur. Almanya tarafından sağlanan gelişim işbirliği ortaklıkları ile Mısır'a 1963 yılından beri toplam olarak 6 milyar Euro yardım sağlanmış, Dünya Bankası, Afrika Gelişim Bankası, ABD, Fransa, AB ve Japonya'nın yanı sıra Almanya geliştirme yardımları açısından Mısır için öncü bir rol üstlenmiştir. 2010 yılında gerçekleştirilen hükümetlerarası görüşmeler dahilinde su yönetimi, içme suyu, sürdürülebilir enerji, enerji verimliliği, iklim değişikliği, rüzgar, hidro elektrik konularında Mısır ile işbirliğine gidilmiştir.⁴⁹

Temmuz 2013'te, Mursi'nin General Abdülfettah el Sisi öncülüğündeki darbeye görevinden alınması üzerine, Westerwelle ve Merkel tarafından

http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/634416/publicationFile/175405/121129_JointDeclaration_BM_Amr.pdf, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

⁴⁶ Federal Foreign Office, "Support for democratic change in Egypt", http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherMittlererOsten/Umbrueche_TSP/Transformationpartnerschaft-EGY-node.html Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

⁴⁷ Cem Dalaman, "Mursi Avrupa Gezisini Yarıda Kesti", 30.01.2013, <http://www.amerikaninsesi.com/content/mursi-avrupa-gezisini-yarida-kesti/1593789.html> Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

⁴⁸ Deutsche Welle Türkçe, "Westerwelle'den Mısır'a 'diyalog' mesajı", <http://dw.de/p/19IUe> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

⁴⁹ Federal Foreign Office, "Egypt".

Mısır'da darbe sonrasında tutuklanan Cumhurbaşkanı Mursi'nin serbest bırakılması çağrısı yapılmıştır.⁵⁰ Mursi'nin görevinden alınmasını, "Mısır ordusunun anayasayı geçici olarak kaldırması ve Cumhurbaşkanı'nı görevden alması vahim bir hamledir. Bu beni ciddi anlamda endişelendiriyor. Demokratik düzenin kaldırılması Mısır'ın sorunlarına kalıcı bir çözüm getiremez. Mısır'daki demokrasiye geçiş sürecinin bu olaylardan dolayı zarara uğrama riski vardır. Bu sadece Mısır için değil, tüm bölge için de büyük sonuçlar doğurabilir." şeklinde değerlendiren Westerwelle ayrıca, "Çözüm sadece diyalog ve siyasi uzlaşmayla bulunabilir. Hiçbir toplumsal grup dışlanmamalıdır. Şiddet, siyasi gerekçeyle takip ve keyfi tutuklamalar siyasi araç olarak kullanılmamalıdır. Mısır Devrimi'nin kazanımlarına, özellikle basın ve toplanma özgürlüğüne, dokunulmamalıdır. Almanya bundan böyle de Mısır'da demokratik bir devlet yapısının oluşturulmasını destekleyecektir." açıklamasını yapmıştır.⁵¹

Mart 2014'te, Sisi yönetiminin Mısır'da darbe karşıtı 528 kişinin idama mahkum etmesi üzerine Steinmeier, "Halkın büyük bölümünün siyasi katılımdan, siyasi temsilden dışlanmaya devam etmesi, bize göre olumlu bir gelişme değil" açıklamasını yapmıştır.⁵² Eylül 2014'te ise, Sisi ile Mısır'daki güncel gelişmeleri görüşen Merkel, genel seçimlerin yapılmasının ardından Sisi'yi Almanya'ya davet etmiştir.⁵³

Libya

Almanya, 2011 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'ne geçici üye olarak katıldığında, Westerwelle Almanya'nın iki yıllık dış politikasının sloganını "Sorumluluk, Güvenilirlik ve Bağlılık" olarak açıklamış, üç aydan daha kısa bir süre içerisinde Libya krizinin patlak vermesi sonrası ise, Westerwelle tarafından ortaya konan dış politika tercihi büyük bir teste tabi tutulmuştur.⁵⁴ Şubat 2011'de Kaddafi'nin "Bu akşamdan yarına kadar, halkın güvenliği için tüm genç erkekler yerel komiteler kurmalı. Libya halkı ve halkın

⁵⁰ Radikal, "Merkel: Mursi serbest bırakılmalı", 14.07.2013, http://www.radikal.com.tr/dunya/merkel_mursi_serbest_birakilmali-1141781 Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

⁵¹ Star, "Almanya: Mısır'ın demokrasisi için bu ciddi bu ciddi bir gerilemedir", 04.07.2013, <http://haber.stargazete.com/dunya/almanya-misirin-demokrasisi-icin-bu-ciddi-bir-gerilemedir/haber-768628> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2015.

⁵² Hürriyet, "Almanya'dan Mısır'daki idam kararlarına tepki", 28.03.2014, <http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/26103205.asp> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

⁵³ TRTHABER, "Merkel, Sisi ile görüştü", 09.09.2014, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/merkel-sisi-ile-gorustu-143482.html> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

⁵⁴ Sarah Brockmeier, "Germany and the Intervention in Libya", *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol: 55, No: 6, 2013, s. 63.

devrimi, Libya'yı yönetecektir. Kaddafi seven kadınlar ve erkekler, evlerinizden çıkıp sokakları doldurun. Bu yalancılara saldırın. Yarından itibaren bariyerler kaldırılacak, dışarı çıkın ve savaşın." şeklindeki halkı sokağa dökme çağrısına karşılık Merkel, "Libya Devlet Başkanı'nın konuşması ürkütücüydü. Kendi halkına adeta savaş ilan etti." şeklinde tepkisini göstermiştir.⁵⁵ Almanya, Haziran 2011'de Libya'lı muhaliflerin Ulusal Geçiş Konseyi'ni "Libya halkının meşru temsilcisi" olarak kabul etmiştir. Ayrıca, "özgür, barış ve demokrasi içinde, Kaddafisiz bir Libya istiyoruz." şeklinde, Kaddafi yönetimini desteklemediğini belirtmiştir. Bu durum, Ulusal Geçiş Konseyi (*National Transitional Council*) tarafından "büyük bir adım" olarak karşılanmıştır. Almanya'nın NATO (*North Atlantic Treaty Organization*) müdahalesi dışında kalmasına yönelik eleştirilere ise Westerwelle tarafından, "NATO dışında kalmamız tarafsız olduğumuz anlamına gelmemektedir, Kaddafi'nin yönetimden ayrılması gerektiğini ilk söyleyen devletlerden biriydik." şeklinde karşılık verilmiştir.⁵⁶ Temmuz 2011'de ise, Merkel tarafından "Kaddafi'nin artık Libya'nın kaderini yönlendirmeyeceği bir sonuçtan yana oldukları" şeklinde Almanya'nın Kaddafi'ye iktidardan uzaklaşması çağrısı olmuştur.⁵⁷

Almanya, Libya müdahalesine karşı çıkararak, Avrupalı müttefikleriyle aynı yolu takip etmemiş bu nedenle de müttefikleri tarafından eleştirilmiştir. Almanya'nın Libya'ya yapılacak müdahale konusunda çekimser kalması ve BM Güvenlik Konseyi'nde Libya'ya müdahale yerine yaptırım uygulanmasına yönelik tercihi yanlış alınmış bir karar ya da öngöründen uzak bir tercih olarak değerlendirilmişse de, Alman dış politika yapıcılar, AB'de de yapıcı çekimserlik (*constructive abstention*) olarak adlandırılan mekanizma dahilinde hareket etmişlerdir.⁵⁸

Almanya'nın dış politikasındaki ekonomik eğilim ve askeri güç kullanma konusundaki isteksizlik özellikle Libya konusunda daha fazla görünür olmuştur.⁵⁹ İngiltere⁶⁰ ve Fransa, Libya konusunda müdahale etmek için

⁵⁵ Hürriyet, "Kaddafi meydan okudu, halkı sokağa dökülmeye çağırdı", 23.02.2011, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/17093331.asp> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

⁵⁶ BBC, "Germany recognises Libya rebels as sole government", 13.06.2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13753422>Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

⁵⁷ Milliyet, "Merkel'den Kaddafi'ye iktidardan uzaklaş çağrısı", 05.07.2011 <http://www.milliyet.com.tr/merkel-den-kaddafi-ye-iktidardan-uzaklas-cagrisi/dunya/dunyadetay/05.07.2011/1410634/default.htm> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

⁵⁸ Felix Berenskoetter, "Caught between Kosovo and Iraq: Understanding Germany's Abstention on Libya", <http://blogs.lse.ac.uk/ideas/2011/04/germany-libya/> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

⁵⁹ Küçükkeleş, s. 21.

⁶⁰ İngiltere'nin Arap Baharı politikası hakkında bkz.: İlhan Aras, Altuğ Günar, "Avrupa Birliği ve İngiltere'nin Arap Baharı'na Yaklaşımları", *Arap Baharı Üzerine Değerlendirmeler*, Ed.

oldukça istekli bir şekilde hareket etmişler, bunun aksine Almanya ise Libya müdahalesini hiç bir durumda desteklememiş, askeri personel desteğini geri çekmiştir.⁶¹ Ayrıca Almanya ODKA’da meydana gelen olaylar kapsamında petrol ve gaz fiyatlarında oluşan dengesizliklerin uluslararası petrol ve gaz fiyatlarını da etkileyeceğini düşünerek hareket etmiş, bölgede meydana gelen olayların petrol zengini Suudi Arabistan gibi ülkelere yayılması ihtimalini göz önünde bulundurarak, fiyatların artması ve Avrupa istihdam piyasasını altüst etmesi ihtimalini dikkate almıştır. Arap-Alman Ticaret Odası Başkanı Thomas Bach, son yirmi yıl içerisinde Avrupa ve Libya arasındaki ticaret hacminin 16,98 milyar Euro olarak gerçekleştiğini ve bu oranın yarısından fazlasının Almanya ile ODKA tarafından gerçekleştirildiğini vurgulayarak, Avrupa ve ODKA arasındaki enerji ve istikrar bağlantısına vurgu yapmıştır.⁶²

Almanya, Libya konusunda AB ile taraf olmak yerine çekinceli hareket etmiş ve Rusya- Çin ekseninde yer almış, ayrıca Libya’ya gerçekleştirilen askeri müdahale sırasında AB’yi de kendi çizgisinde hareket ettirerek pasifleştirmiştir. Almanya’nın Libya politikasına bakıldığında, yükselen bir gücün özelliği olan bağımsız, tarafsız ve ekonomi odaklı hareket etme özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Almanya’nın, Libya örneğinde Batı’nın müdahalesine mesafe koyabilen “sorumlu bir Batılı aktör” olarak kendisini konumlandığını belirtmek mümkündür.⁶³ Behr’e göre, Almanya’nın Arap Baharı’na yaklaşımı, oldukça yoğun tartışmalara neden olan Libya kararına odaklanılarak değerlendirilmiştir. Almanya’nın Avrupalı müttefiklerinin aksine Libya’ya yapılacak olan müdahaleye açık ve kesin bir şekilde karşı çıkması, ülkenin dış politikasının da masaya yatırılmasına neden olmuştur. Almanya ile ilgili tartışmaların çoğu, ülkenin Arap dünyasında meydana gelen gelişmelerin jeopolitik önemini kavrayamamasına odaklanmıştır. Ancak sanılanın aksine, Almanya almış olduğu karar ile AB’nin Akdeniz Politikası’nda reform gerekliliğini ortaya çıkaracak bir biçimde hareket etmiş ve bu süreç içerisinde de Batılı müttefikleriyle ayrışsa da kilit bir rol oynamıştır. Almanya, İngiltere ve Fransa’nın müdahale yanlısı tutumu yerine, Arap Baharı sürecinde daha ileriye yönelik hareket etmiş ve bağımsız bir aktör olarak yaklaşımını tayin etmiştir.⁶⁴

Almanya’nın Libya’ya yapılan müdahaleye destek vermemesi, AB ve NATO’daki müttefikleri tarafından oldukça sert bir şekilde eleştirilmesine

Armağan Gözkaman, Perihan Paksoy, Detay Yayıncılık, Ankara 2014, ss. 99-106.

⁶¹ Sally Khalifa Isaac, *Europe and The Arap Revolutions: From a Weak To a Proactive Response to a Changing Neighborhood*, KFG Working Paper Series, No:39, 2012, s. 8-9.

⁶² Ibid., s.17.

⁶³ Küçükkeleş, s. 21

⁶⁴ Behr, s. 1.

neden olmuş, Alman dış politikasının yönelimlerini tartışmaya açmıştır. Askeri müdahaleye dâhil olmama kararı sonrasında, Westerwelle'ye karşı ülkeyi Fransa, İngiltere ve ABD'den farklılaştırdığı, Almanya'nın Libya üzerindeki etkisini azalttığı, dış politikayı yönetecek uzmanlıktan yoksun olduğu şeklinde ağır eleştiriler yöneltilmiştir. Önceki Dışişleri Bakanı olan Joschka Fischer, alınan karar sonrasında ülkenin dış politikasının etkisinin azalmış olduğunu ve Alman dış politikasının geleceğinin AB ve uluslararası alanda tehlikeye atıldığını belirtmiştir. Ayrıca Fischer "Almanya, Birleşmiş Milletler ve Orta Doğu'da güvenilirliğini kaybetti... Güvenlik Konseyi'nde kalıcı üyeliğe ilişkin Alman umudu kalıcı olarak altüst oldu ve bir anda Avrupa'nın geleceği korkuya büründü." şeklinde eleştirilerini yöneltilmiştir. Ancak Westerwelle kendisine yöneltilen eleştiriler karşısında, tüm risklerin dikkate alındığını, müdahaleye katılmama kararının tarafsızlık anlamına gelmediğini, Almanya'nın Kaddafi'nin bir destekçisi olmadığını ve riskleri oldukça ciddiye aldıklarını belirtmiştir.⁶⁵

Almanya'nın Libya konusunda bu şekilde hareket etmesi, II. Dünya Savaşı'ndan beri sürdürdüğü Batılı ülkelerle ortak hareket etme politikasından önemli bir kırılma olarak görülmüştür. BM Güvenlik Konseyi'nde veto yetkileri olan Rusya ve Çin'in Libya konusunda çekimser kalması bir anlamda "evet", Almanya'nın çekimserliği ise "hayır" şeklinde değerlendirilmiştir.⁶⁶ Almanya Libya müdahalesine katılmayarak BM'de kalıcı üyeliği, NATO'da da daha aktif ve etkili bir üye olma şansını tehlikeye düşürmüştür. Buna ilave olarak, Almanya Libya müdahalesine dahil olmamakla kendisini Rusya, Brezilya, Çin, Hindistan ile aynı çizgide konumlandırmıştır. Gilpin'e göre, Almanya'nın Libya müdahalesine dâhil olmama kararı bir ülkenin aynı zamanda güvenlik tehditlerine odaklı olarak kendini konumlandırmadığına da işaret etmiştir.⁶⁷

Almanya'nın Libya'ya yönelik müdahale yanlısı olmayan tutumu Alman dış politikasının ana hatlarını yansıtmış ve "sınırlama kültürü" (*cultural of restraint*) olarak adlandırılmıştır. Bu politika genel anlamda güç kullanımına karşı şüpheci bir duruş sergileyerek, ordusunu yurtdışına göndermeye istekli olmamak üzerinden şekillenmiştir. Bu bağlamda da Almanya'nın Libya politikası *Westbindung* ya da *Westintegration* olarak adlandırılan ve Batı ile

⁶⁵ Alister Miskimmon, "German Foreign Policy and the Libya Crisis", *German Politics*, Vol: 21, No: 4, December 2012, s. 396.

⁶⁶ Binh Nguyen "Germany's Foreign Policy On Libya Diverges From The Norm And The Majority", *The Heights*, Vol: XCII, No: 18, 31 March 2011.

⁶⁷ Miskimmon, s. 402.

entegrasyonu öngören dış politika ilkelerinin erozyona uğramakta olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.⁶⁸

Merkel'in Ağustos 2011'teki "Yeni bir Libya kurulacaksa Almanya tabii ki buna katılarak destek verecektir. Libya'daki yeni kuruluşlar hangi alanda isterse Almanya memnuniyetle danışmanlık ve yardım yapacaktır, çünkü sadece Almanya'da Kaddafi rejiminin milyarlarca avrosunu dondurduk. Bu para halka aittir ve yeniden imar için çok iyi bir şekilde kullanılabilir." açıklaması yeniden şekillenecek Libya'ya destek vereceğini göstermiştir.⁶⁹

Şubat 2011'de çatışmalar sürecinde Libya halkına 8 milyon Euro maddi yardım yapan Almanya, 2013'te Libya'daki dönüşümü desteklemek için 4.3 milyon Euro katkı sağlayacağını açıklamıştır. İki taraf arasındaki ticari ilişki de karşılıklı olarak devam ettirilmek istenmiştir. Ancak, çatışmalar öncesinde Almanya'nın Libya'ya 1 milyar Euro olan ihracatı, 2012'de 650 milyon Euro'ya gerilemiştir. Almanya'nın Libya ile ilişkilerinde önemli bir konu da petroldür. 2010'da Libya'dan 3 milyar Euro'luk petrol ithal eden Almanya, 2012'de petrol ithalatını 5 milyar Euro'ya kadar çıkarmıştır.⁷⁰

Mart 2014'te, 40 ülkenin dışişleri bakanları ve uluslararası örgütlerin temsilcileri Libya'ya destek vermek için Roma'da biraraya gelmiştir. Steinmeier, yaptığı açıklamada "Libya halkının özgürlükleri için savaşmakta büyük cesaret gösterdiğini" belirtmiş, güvenli silah stoklama için yakın bir şekilde çalışılacak bir Fransa-Almanya ortak projesi geliştirileceğini açıklamıştır.⁷¹

Almanya, sürecin ilerleyen aşamalarında baskılara dayanamayarak ilişkileri düzeltmek için Libya sahillerinden geri çektiği Akdeniz'deki iki savaş gemisini NATO komutasına devretmesine ve insani yardım amaçlı düzenlemeler kapsamında askeri destek verebileceğini açıklamasına rağmen Libya kararıyla bundan sonraki süreçte ulusal çıkarlarını AB ve ittifak çıkarlarının önünde tutan bir politika izleyebileceğinin sinyallerini de

⁶⁸ Ratka, s. 67.

⁶⁹ Anadolu Ajansı, "Almanya'dan BM barış gücüne destek", <http://www.aa.com.tr/tr/s/26218--almanya-dan-bm-baris-gucune-destek> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

⁷⁰ Diana Hodali, "Absent during war, Germany helps rebuild Libya", 16.02.2013, Deutsche Welle, <http://www.dw.de/absent-during-war-germany-helps-rebuild-libya/a-16596280> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

⁷¹ Federal Foreign Office, "Franco-German engagement for Libya", http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Aktuelle_Artikel/Libyen/140306-LBY-ROM_DF.html Erişim Tarihi: 26 Ocak 2015.

vermiştir.⁷² Libya örneğinin belirgin mesajını, “Almanya, AB’nin yumuşak bir güç olarak kalmasını istemektedir.” şeklinde belirtmek mümkündür.⁷³

Suriye

Almanya, Suriye konusunda Libya’daki gibi müdahale yanlısı olmayan bir tutum benimsemiş ancak Avrupalı ülkelerle ve uluslararası örgütlerle aynı çizgide hareket etmeye çalışmıştır. Esad’ın çekilmesinden, BM yaptırımlarına kadar her konuda Batılı müttefiklerini takip eden Almanya, ortaya koymuş olduğu yapıcı dış politika tercihi doğrultusunda, Suriye’de mevcut muhalif gruba destek verirken ekonomi üzerinden gerçekleştirilecek reformların siyasi dönüşümü destekleyeceği görüşünü savunmuştur.

Tunus, Mısır ve Libya’dan farklı olarak Suriye’de rejimin kaderini belirleyecek olan bir süreç yaşanmamış, Esad rejimine karşı gösteriler hızlı bir şekilde büyümüş ancak Esad rejimi gösterileri şiddetli bir şekilde bastırmıştır. 2014 yılı itibariyle, Arap Baharı sürecinin Suriye’deki sonuçları, ölü sayısının 200.000’e yaklaşması ve 9 milyon kişinin evlerini terk etmek zorunda kalması şeklinde ciddi boyutlara ulaşmıştır.⁷⁴

Suriye’de olayların şiddetlenmesi üzerine, Suriye’nin ürettiği petrolün yaklaşık olarak %90’ını ihraç eden Avrupa ülkelerinin Esad yönetimine karşı petrol ambargo uygulama kararı almasının yanı sıra Almanya daha önce Suriye’ye vermeyi planladığı 162 milyon Euro’luk kalkınma yardımını da iptal etmiştir. Ancak söz konusu ambargo ve yaptırımlara karşın, Almanya’nın Suriye’deki çeşitli projeler için 5 milyon Euro’luk kalkınma yardımını iptal etmemesini Alman Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Ruprecht Polenz şu şekilde açıklamıştır: “Yaptırım kararları alınırken, bu kararların halkı değil Suriye hükümetini etkilemesi hedeflendi. O nedenle içme suyu tedariki gibi halkı etkileyen kalkınma projeleri için öngörülen parayı kesmekle, yanlış bir mesaj verilmiş olurdu. O zaman Esad rejimi çıkıp şunları iddia edebilirdi: ‘Bakın kimlerle karşı karşıya olduğumuzu görün, onlar sizin içme suyunuzu kesmek istiyor ve acil ihtiyaç duyulan içme suyu tedariki projesini yarıda

⁷² Selin M. Bölme, vd., *Batı ve Kaddafi Makasında Libya*, SETA Rapor, No: 3, Mayıs 2011, s. 36.

⁷³ Ulrich Speck, *Pacifism unbound: Why Germany limits EU hard power*, FRIDE Policy Brief, No: 75, Mayıs 2011, s. 5 <http://fride.org/publication/907/pacifism-unbound-why-germany-limits-eu-hard-power> Erişim Tarihi: 08 Ocak 2015.

⁷⁴ Euronews, “Suriye’de ölü sayısı 200 bine yaklaştı”, 22.08.2014, <http://tr.euronews.com/2014/08/22/suriyede-olu-sayisi-200-bine-yaklasti/> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2015.

bırakıyor.’ O zaman halkla iletişim kurmak zorlaşır. Alman hükümetinin kararını bu nedenden ötürü doğru buluyorum.”⁷⁵

2012 yılında, Westerwelle, Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande’ın Suriye’ye askeri müdahalede bulunması düşüncesini “Hollande, bir BM görevi çerçevesinde askeri müdahale seçeneğini tümüyle dışlamadı. Şu anda böyle bir görevin gerçekleşmeyeceğinden hareket etmek durumundayız. Bu nedenle de Alman hükümeti, Suriye’ye askeri müdahalede bulunulması düşüncelerine katılmıyor ve siyasi bir çözüm istiyor.” şeklinde değerlendirmiştir.⁷⁶ Merkel, Temmuz 2012’de, Batılı güçler karşısında Suriye’yi destekleyen Rusya lideri Vladimir Putin’den, Esad’ın Moskova’ya sürgüne gitmesini kabul etmesini istemiş, buna karşılık Putin, “Esad bir yere gitmek istiyorsa Almanya alsın” cevabını vermiştir.⁷⁷ Westerwelle’nin “En iyisi Esad’ı Lahey’deki Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne çıkarmak olur.” şeklinde Suriye konusunda önemli bir açıklaması olmuştur. Ayrıca, ülkede daha fazla kan akması için Esad’ın bir başka ülkeye gitmesini ise, “Esad’ın gönüllüce ülkeyi terk etmesi ölümleri önleyecekse benim açımdan cezaî soruşturma ön planda olmaz zira en önemlisi ölümleri durdurmak” olarak değerlendirmiştir. Westerwelle, Rusya ve Çin’in BM Güvenlik Konseyi’ndeki siyasi tutumlarını ise, “Rusya ve Çin, Güvenlik Konseyi’ndeki blokaj siyasetine bir son vermez ve Esad’a destek elini uzatmaktan vazgeçmezlerse ağır bir sorumluluğun altına girmiş olurlar.” şeklinde eleştirmiştir.⁷⁸

2013 yılında, Westerwelle tarafından Almanya’nın Suriye’ye yönelik bir müdahaleye katılmayacağı tekrar ifade edilmiştir.⁷⁹ Almanya, Eylül 2013’te yapılan G-20 St. Petersburg Zirvesi’nde Suriye konusunda ortaklaşa hazırlanmış olan deklarasyonu kabul etmemiş, Almanya delegasyonu Zirve’den ayrıldıktan sonra ABD ve diğer 10 ülke Suriye konusunda hazırlanmış olan ortak deklarasyona imza atmıştır. Almanya tarafından sergilenen bu tutum, diplomatik olarak bir hata olarak değerlendirilmiş, daha sonra Merkel ve Westerwelle’nin, Berlin’in Suriye hakkındaki tutumunu Batılı müttefikleri ile

⁷⁵ Ute Welty, “Suriye’ye yaptırım tartışması”, Çev: Başak Demir, 08.09.2011, <http://dw.de/p/12Uhc> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

⁷⁶ Milliyet, “Almanya, Suriye’ye askeri müdahaleye karşı”, <http://www.milliyet.com.tr/almanya-suriye-ye-askeri-mudahaleye-karsi/dunya/dunyadetay/01.06.2012/1547969/default.htm> Erişim Tarihi: 22 Ocak 2015.

⁷⁷ Nerdun Hacıoğlu, “Merkel, Putin’e ‘Esad’ı al’ demiş”, 07.07.2012, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/20934156.asp> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

⁷⁸ Deutsche Welle, “‘Esad Lahey’de yargılanmalı”, 12.08.2012 <http://dw.de/p/15oKo> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

⁷⁹ BBC, “Almanya, Suriye’ye saldırıya katılmayacak”, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/08/130830_suriye_almanya Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

aynı düzleme getiren açıklamaları olmuştur. Buna göre, Almanya “Açık ve Güçlü Tepki” (*Clear and Strong Response*) olarak Suriye’ye karşı Almanya’nın yeni politika tercihini ortaya koymuş, G-20 Zirvesi’nde Almanya’nın almış olduğu karara ilişkin olarak, Almanya’nın öncelikle kendi içinde ortak bir Suriye politikası oluşturma gerekliliğine vurgu yapılmıştır.⁸⁰

Almanya hükümeti, Suriye Ulusal Koalisyonu’nu Suriye halkının resmi temsilcisi olarak kabul etmiş ayrıca bu koalisyonun beklentilerini de ifade etmiştir. Bu beklentiler, Koalisyon’un Hıristiyanlar, Kürtler ve Aleviler de dahil olmak üzere bütün Suriyelileri temsil etmesi; insan hakları ihlallerine karşı olması şeklinde ifade edilmiştir.⁸¹ Ayrıca Almanya Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Peschke’de Koalisyon’un sivil halka karşı şiddeti önlemede etkin bir şekilde hareket edebilmesini istemiş olduklarını belirtmiştir.⁸²

Almanya, Suriye’den gelen ve Suriye’nin komşu ülkeleri için önemli bir konu olan mülteciler konusunda da Lübnan’a destek verme kararı almış, Lübnan’a yaklaşık olarak 100 milyon Euro tutarında yardımda bulunmuştur. Steinmeier’e göre, Almanya Avrupa’da en fazla Suriyeli göçmeni kabul eden ülke olmakla birlikte şimdiye kadar 30 bin göçmene ev sahipliği yaptığını belirtmiş, diğer Avrupalı ülkeleri de yaşanan bu dram karşısında kayıtsız kalmayarak daha fazla göçmen kabul etme konusunda teşvik etmeye çalışmıştır.⁸³

Almanya’nın Suriye politikasına bakıldığında, ABD ve diğer AB ülkeleriyle benzer şekilde hareket ettiği, Libya’daki gibi farklılaşmadığı görülmektedir. Almanya, bu politikasıyla Libya’daki tutumu nedeniyle yapılan baskı ve eleştirileri de giderme fırsatı bulmuştur. Libya’daki “tarafsız” ülke imajını, Suriye konusunda “Batılı” rolüyle dengeleyerek, imajını önemli ölçüde değiştirmiştir.⁸⁴

Haziran 2012’de toplanan Cenevre I Konferansı’nda alınan geçiş hükümeti kurulması kararının uygulanmaması, Suriye’de çatışmaların devam etmesi üzerine Ocak 2014’te Cenevre II Konferansı düzenlenmiş, ancak bu konferansta da Suriye’deki gelişmelere karşı çözüm sağlanamamıştır. Steinmeier’e göre, bu durum “Cenevre’deki son görüşmelerin sonuçsuz

⁸⁰ Spiegel Online, “World from Berlin: Germany’s ‘Cowardly Position’ on Syria”, <http://www.spiegel.de/international/europe/german-press-berlin-foreign-policy-in-syria-embarrassing-a-921238.html>, Erişim Tarihi: 30 Aralık 2014.

⁸¹ Kersten Knipp, “Germany considers a shift in Middle East policy”.

⁸² Kersten Knipp, Jülide Danışman, “Dış Politikada 2012 Arap Baharı”.

⁸³ Dagmar Engel, “Germany Ready to Accept More Syrian refugees”, <http://dw.de/p/1C9nm>, Erişim Tarihi: 24 Ocak 2015.

⁸⁴ Küçükkeleş, a.g.e., s. 21.

kalması, Esad ve adamlarının müzakereleri ciddiye almadıklarını, tek amaçlarının iktidarlarını güvence altında tutmak olduğunu bir kez daha göstermiştir.”⁸⁵

2014 yılında Steinmeier’in Suriye rejimine yönelik eleştirisi, “Suriye’de ölümlerin bir kısmı askeri operasyonlar sonucu ancak bir çok kişi de kentlerin, bölgelerin etrafının çevrilmesi sonucu açlık nedeniyle ölüyor. Bunun da iç savaşın taraflarınca kullanılan bir strateji olduğu, özellikle Esed rejimi tarafından kullanılan bir strateji olduğu görülüyor.” şeklinde olmuştur.⁸⁶

Sonuç

Arap Baharı olarak adlandırılan ve ODKA ülkelerinde rejim değişikliklerine, on binlerce insanın ölümüne, milyonlarca insanın evlerini terk etmesine neden olan süreçte Almanya diğer Avrupalı ülkelerin tersine ilk aşamada müdahale yanlısı bir tavır sergilememiş, bunun yerine daha fazla ekonomik yaptırım öngören bir tercih ile hareket etmiştir. Arap Baharı sürecinde ekonomik destek fikrini ön plana çıkarmış ve sadece yapılması beklenen demokratik reformlar ile bahsedilen ülkelerde büyük bir dönüşümün yaşanamayacağı, ancak bu reformların ekonomi yoluyla desteklenmesi ile kesin bir sonuca ulaşılabileceği düzleminde hareket etmiştir.

Almanya’nın Arap Baharı politikası, AB’nin Arap Baharı politikası hakkında da bazı ipuçları vermektedir. AB’nin Arap Baharı politikası dikkat edildiğinde, genel anlamda birbirine paralel olduğu görülmüştür. Bunun temel nedenini, Arap Baharı’nda siyasi bir güç olarak ön plana çıkmayan Almanya kontrolündeki AB’nin bu konuda Almanya etkisinde olması şeklinde belirtmek mümkündür. Böylece, “Arap Baharı’nda etkisiz Almanya, Arap Baharı’nda etkisiz AB” denklemi ortaya çıkmıştır. AB’yi yönlendiren en önemli güç olan Almanya, Arap Baharı’nda da genel olarak AB’yi kendi çizgisi üzerinden hareket ettirmiştir.

Almanya, dış politikasının şekillenmesinde birincil sırada yer almayan ODKA bölgesinde yaşanan gelişmeler karşısında diğer Batılı güçlerden farklı bir şekilde hareket etmiştir. Tunus’ta başlayan olaylar karşısında muhalif kesimi desteklemiş, Mısır’da daha temkinli hareket etmeye çalışmıştır. Libya örneğinde ise, askeri müdahalenin yapılmasına karşı çıkması önemli bir farklılık oluşturmuştur. Suriye’ye müdahale konusunda da Libya örneğindeki kadar karşı çıkan bir pozisyonda yer almamış, ilk olarak müdahaleye karşı

⁸⁵ TRTTÜRK, “Almanya’dan BM’ye Suriye Çağrısı”, 16.02.2014, <http://www.trtturk.com/haber/almanyadan-bmye-suriye-cagrisi.html> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

⁸⁶ Hürriyet, “Almanya’dan Mısır’daki idam kararlarına tepki”.

olmaya ancak duruş olarak Batılı güçlerin yanında yer almaya çalışmıştır. Sonuç olarak, Almanya'nın Arap Baharı politikasına bakıldığında, temelde askeri müdahalelere karşı olan, bütün ülkelere maddi yardımda bulunmayı destekleyen bir çizgi takip ettiğini görmek mümkündür. Bu nedenle, Arap Baharı'nda etkin bir güç olarak öne çıkmayan Almanya'nın kendini konumlandığı noktada çok etkin olmayan ancak belli bir istikrarda sürdürdüğü politikası olduğu görülmektedir.

Kaynakça

Ahramonline, "Germany to forgive \$340 million in Egyptian debt", 12.08.2011, <http://english.ahram.org.eg/News/18703.aspx> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

allAfrica, "Tunisia: Germany's Renewed Commitment to Support Transition to Democracy in Tunisia (steinmeier)", <http://allafrica.com/stories/201303280876.html> Erişim Tarihi: 25 Ocak 2015.

Amin, Samir, Ali El Kenz, *Avrupa ve Arap Dünyası*, Çev: Kemal Ülker, Versus, İstanbul 2006.

Anadolu Ajansı, "Almanya'dan BM barış gücüne destek", <http://www.aa.com.tr/s/26218--almanya-dan-bm-baris-gucune-destek> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

Aras, İlhan, Altuğ Günar, "Avrupa Birliği ve İngiltere'nin Arap Baharı'na Yaklaşımları", *Arap Baharı Üzerine Değerlendirmeler*, Ed. Armağan Gözkaman, Perihan Paksoy, Detay Yayıncılık, Ankara 2014, ss. 85-114.

Ayaz, Erhan, "Arap Baharı Sonrası Dönemde Avrupa Birliği'nin Orta Doğu ve Akdeniz Politikalarının Geleceği ve Türkiye'nin Rolü", *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: VI, Sayı: 1, Nisan 2013, ss. 60-87.

BBC, "Almanya, Suriye'ye saldırıya katılmayacak", http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/08/130830_suriye_almanya Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

BBC, "Germany recognises Libya rebels as sole government", 13.06.2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13753422>Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

Behr, Timo, "Germany: From Self-Restraint to Leadreship?", *Northern Europe and the Making of the EU's Mediterranean and Middle East Policies*, Ed. Timo Behr, Teija Tiilikainen, Ashgate Publishing, Surrey 2015, ss. 45-67.

Behr, Timo, *Germany and the Arab Spring*, Actuelles de l'Ifri, Paris 2012.

Berenskoetter, Felix, "Caught between Kosovo and Irqa: Understanding Germany's Abstention on Libya", <http://blogs.lse.ac.uk/ideas/2011/04/germany-libya/> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

Bölme, Selin M., vd., *Batı ve Kaddafi Makasında Libya*, SETA Rapor, No: 3, Mayıs 2011.

Brockmeier, Sarah, "Germany and the Intervention in Libya", *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol: 55, No: 6, 2013, ss. 63-90.

Dalaman, Cem, "Mursi Avrupa Gezisini Yarıda Kesti", 30.01.2013, <http://www.amerikaninsesi.com/content/mursi-avrupa-gezisini-yarida-kesti/1593789.html> Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Deutsche Welle Türkçe, “Westerwelle’den Mısır’a ‘diyalog’ mesajı”, <http://dw.de/p/19IUe> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

Deutsche Welle, “‘Esad Lahey’de yargılanmalı”, 12.08.2012 <http://dw.de/p/15oKo> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

Egyptian-German Steering Committee, Joint Declaration at the occasion of the second session of the Egyptian-German Steering Committee held in Berlin on 29th November 2012, http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/634416/publicationFile/175405/121129_JointDeclaration_BM_Amr.pdf, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Engel, Dagmar, “Germany Ready to Accept More Syrian refugees”, <http://dw.de/p/1C9nm>, Erişim Tarihi: 24 Ocak 2015.

Euronews, “Suriye’de ölü sayısı 200 bine yaklaştı”, 22.08.2014, <http://tr.euronews.com/2014/08/22/suriyede-olu-sayisi-200-bine-yaklasti/> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “Egypt”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Aegypten_node.html, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “Franco-German engagement for Libya”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Aktuelle_Artikel/Libyen/140306-LBY-ROM_DF.html Erişim Tarihi: 26 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “On course for a democratic future”, <http://www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2014/01/2014-01-27-tunesien.html> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “Strengthening democracy in Tunisia”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherMittlererOsten/Umbrueche_TSP/TUN-Transformations%20-node.html Erişim Tarihi: 12 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “Support for democratic change in Egypt”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherMittlererOsten/Umbrueche_TSP/Transformationspartnerschaft-EGY-node.html Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “Tunisia”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Tunesien_node.html Erişim Tarihi: 13 Ocak 2015.

Federal Foreign Office, “Tunisia – pacesetter for progress and democracy”, http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Aktuelle_Artikel/Tunesien/140619_Dt.-Tun.Regierungskonsultationen.html?nn=564984 Erişim Tarihi: 12 Ocak 2015.

Fischer, Joschka, “German Foreign Policy Comes of Age”, <http://www.project-syndicate.org/commentary/merkel-resolve-against-russia-by-joschka-fischer-2014-12> Erişim Tarihi: 07 Ocak 2015.

German-Egyptian consultations, August 12th 2011, Berlin Declaration, <http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/589558/publicationFile/157306/110812-BerlinerErklaerung.pdf>, Erişim Tarihi: 17 Ocak 2015.

Gröhe, Herman, vd., “Evenhanded, not Neutral: Points of Reference For A German Middle East Policy”, *Germany and The Middle East Interest and Options*, Ed. Volker Perthes, Heinrich Böll Foundation in Co-Operaiton with Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2002, ss. 11-28.

Hacıoğlu, Nerdun, “Merkel, Putin’e ‘Esad’ı al’ demiş”, 07.07.2012, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/20934156.asp> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

Hodali, Diana, “Absent during war, Germany helps rebuild Libya”, 16.02.2013, Deutsche Welle, <http://www.dw.de/absent-during-war-germany-helps-rebuild-libya/a-16596280> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

Hürriyet, “Almanya’dan Mısır’daki idam kararlarına tepki”, 28.03.2014, <http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/26103205.asp> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

Hürriyet, “Kaddafi meydan okudu, halkı sokağa dökülmeye çağırdı”, 23.02.2011, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/17093331.asp> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

Hürriyet, “Merkel’den Mübarek’e ‘muhalefetle görüşme’ çağrısı”, <http://www.hurriyet.com.tr/sondakika/16930826.asp> Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Isaac, Sally Khalifa, *Europe and The Arap Revolutions: From a Weak To a Proactive Response to a Changing Neighborhood*, KFG Working Paper Series, No:39, 2012.

Kaim, Markus, Oliver Lembcke, “The German Role in the Middle East: High Time for a Check Up”, *German Foreign Policy in Dialogue*, Vol: 3, No: 7, 2002, ss. 16-23.

Kazleh, Mohammad Abo, “Determinants of German Foreign Policy toward the Arab-Israeli Conflict”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt: 4, No: 13, 2008, ss. 119-133.

Kiesel, Heiner, “German-Arab business relations impacted by ‘Arab Spring’”, <http://dw.de/p/17PEu> Erişim Tarihi: 13 Ocak 2015.

Knipp, Kersten, “Germany considers a shift in Middle East policy”, 24.12.2012, <http://dw.de/p/175vn> Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Knipp, Kersten, Jülide Danışman, “Dış Politikada 2012 Arap Baharı”, Deutsche Welle Türkçe, <http://dw.de/p/178YH> Erişim Tarihi: 9 Ocak 2015.

Küçükkeleş, Müjge, *AB’nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı*, SETA Analiz, Sayı: 63, Ocak 2013.

Levitz, David, “World leaders welcome Mubarak’s resignation”, <http://dw.de/p/10G11> Erişim Tarihi: 17 Ocak 2015.

Mersch, Sarah, “Westerwelle promotes democracy in Tunisia”, 16.08.2013, <http://dw.de/p/19QkP> Erişim Tarihi: 26 Ocak 2015.

Milliyet, “Almanya, Suriye’ye askeri müdahalaya karşı”, <http://www.milliyet.com.tr/almanya-suriye-ye-askeri-mudahalaye-karsi/dunya/dunyadetay/01.06.2012/1547969/default.htm> Erişim Tarihi: 22 Ocak 2015.

Milliyet, “Merkel’den Kaddafi’ye iktidardan uzaklaş çağrısı”, 05.07.2011 <http://www.milliyet.com.tr/merkel-den-kaddafi-ye-iktidardan-uzaklas-cagrisi/dunya/dunyadetay/05.07.2011/1410634/default.htm> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

Miskimmon, Alistar, “German Foreign Policy and the Libya Crisis”, *German Politics*, Vol: 21, No: 4, December 2012, ss. 392-410.

Nguyen, Binh, “Germany’s Foreign Policy On Libya Diverges From The Norm And The Majority”, *The Heights*, Vol: XCII, No: 18, 31 March 2011.

Perthes, Volker, "Relations to the Arab World", *Germany and The Middle East Interest and Options*, Ed. Volker Perthes, Heinrich Böll Foundation in Co-Operaiton with Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin 2002, s. 129-139.

Perthes, Volker, "Germany and the Middle East Conflict: What Interests, If Any?", *German Foreign Policy in Dialogue*, Vol: 3, No: 7, 2002, ss. 8-15.

Radikal, "Merkel: Mursi serbest bırakılmalı", 14.07.2013, http://www.radikal.com.tr/dunya/merkel_mursi_serbest_birakilmali-1141781 Erişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Ratka, Edmund, *The German-Tunisian Transformation Partnership-A model for Supporting democracy in the Arab World?*, German-Arab Research Group, 2013.

Ratka, Edmund, "Germany and The Arab Spring-Foreign Policy Between New Activism and Old Habits", *German Politics and Society*, Issue: 102, Vol: 30, No: 2, Summer 2012, ss. 59-74.

Reuter, Andreas, "G8 Zirvesi Yoğun Gündemle Başladı", Deutsche Welle Türkçe, <http://dw.de/p/11Oe2> Erişim Tarihi: 11 Ocak 2015.

Schäfer, Isabel, "Germany and the Maghred Countries after the Arap unrest: New Times, New Dynamics", *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2013, ss. 222-225.

Schwarte, Georg, "Alman Bakan'dan Tunus'a destek", Çev: Çelik Akpınar, <http://dw.de/p/13gfh> Erişim Tarihi: 14 Ocak 2015.

Sezen, Başak, "Almanya Mısır Halkının Yanında", Deutsche Welle Türkçe, 10.02.2011, <http://dw.de/p/10EmV> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2015.

Speck, Ulrich, *Pacifism unbound: Why Germany limits EU hard power*, FRIDE Policy Brief, No: 75, Mayıs 2011, s. 5 <http://fride.org/publication/907/pacifism-unbound:-why-germany-limits-eu-hard-power> Erişim Tarihi: 08 Ocak 2015.

Spiegel Online, "World from Berlin: Germany's 'Cowardly Position' on Syria", <http://www.spiegel.de/international/europe/german-press-berlin-foreign-policy-in-syria-embarrassing-a-921238.html>, Erişim Tarihi: 30 Aralık 2014.

Star, "Almanya: Mısır'ın demokrasisi için bu ciddi bu ciddi bir gerilemedir", 04.07.2013, <http://haber.stargazete.com/dunya/almanya-misirin-demokrasisi-icin-bu-ciddi-bir-gerilemedir/haber-768628> Erişim Tarihi: 21 Ocak 2015.

State Information Service, "Egypt and Germany", http://www.sis.gov.eg/En/Templates/Articles/tmpArticles.aspx?CatID=124#.U_OgEPI_uSoErişim Tarihi: 18 Ocak 2015.

Ŝzalanska, Justyna, "Almanya-İsrail İlişkilerinde Merkel Baharı", Çev: Cansu Arısoy, <http://www.bilgesam.org/incele/212/-almanya-israil-iliskilerinde-merkel-bahari/#.VK-OzcmBI6I> Erişim Tarihi: 09 Ocak 2015.

TRTHABER, "Merkel, Sisi ile görüştü", 09.09.2014, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/merkel-sisi-ile-gorustu-143482.html> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2015.

TRTTÜRK, "Almanya'dan BM'ye Suriye Çağrısı", 16.02.2014, <http://www.trtturk.com/haber/almanyadan-bmye-suriye-cagrisi.html> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

Welty, Ute, "Suriye'ye yaptırım tartışması", Çev: Başak Demir, 08.09.2011, <http://dw.de/p/12Uhc> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2015.

Yıldız, Mucahid, “Merkel, Tunus’tan mülteci istemiyor”,
<http://www.dunyabulteni.net/haber/147473/merkel-tunustan-multeci-istemiyor> Erişim
Tarihi: 14 Ocak 2015.

